

УДК 336.62

Карташова О.Г.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту організацій
Херсонського державного аграрного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СТІЙКОСТІ КОРПОРАТИВНИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

PROVIDING FINANCIAL SUSTAINABILITY OF CORPORATE AGRICULTURAL ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

У статті визначено сутність фінансової стійкості корпоративних аграрних утворень через кредитне забезпечення, систематизовано та обґрунтовано наукові підходи до факторів визначення фінансової стійкості, визначено можливі заходи щодо покращення фінансового забезпечення підприємств.

Ключові слова: фінансова стійкість, кредитне забезпечення, заходи, кредитна ставка, заборгованість за кредитом, напрями підвищення.

АННОТАЦИЯ

В статье определена сущность финансовой устойчивости корпоративных аграрных образований через кредитное обеспечение, систематизированы и обоснованы научные подходы к факторам определения финансовой устойчивости, определены возможные мероприятия по улучшению финансового обеспечения предприятий.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, кредитное обеспечение, меры, кредитная ставка, задолженность по кредиту, направления повышения.

ANNOTATION

The article defines the essence of financial stability of corporate entities through the agricultural credit support, structured and substantiated scientific approaches to factors of financial stability, identifies possible measures for improvement of financial security of enterprises.

Keywords: financial stability, credit support measures, loan rate, debt loan, increasing.

Постановка проблеми. Зважаючи на те, що останнім часом значного розвитку знайшли корпоративні аграрні утворення, питання фінансової стабільності цих підприємств лежить у площині розвитку всього аграрного сектору економіки. Специфікою сучасних перетворень є кризові явища в економіці, які негативно впливають на рівень капіталізації корпорацій, зменшений ступінь залежності від кредиторів та інвесторів, співвідношення власних і залучених коштів формують основу життєздатності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам фінансової стійкості підприємств підприємства присвячені роботи багатьох вчених-економістів, зокрема, О. Гривківської [1], М. Коробова [2], Г. Савицької [3], А. Шеремета [4]. Дослідженню питань фінансової забезпеченості корпоративних підприємств саме аграрної сфери присвячені наукові праці економістів Н. Давиденко [5], О. Загородної та В. Серединської [6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах економічної

кризи та сучасному етапі трансформації економічних відносин досить актуальним стає таке поняття, як «стійкість» для підприємств. А в особливих сучасних умовах функціонування державної економіки аграрні підприємства та корпорації стають фундаментом розвитку та джерелом поповнення державного бюджету, запорукою успіху економічних перетворень і макроекономічного розвитку.

Мета статті. Метою дослідження є вивчення, систематизація та обґрунтування наукових поглядів на суть фінансової стійкості через кредитне забезпечення аграрних корпоративних підприємств України та знаходження можливих джерел поліпшення фінансового забезпечення цих підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. На фінансову стійкість аграрної корпорації впливає низка факторів, різних як за характером, так і за ступенем впливу. Стійкість аграрного підприємства – це здатність господарюючого суб'єкта сільськогосподарського спрямування зберігати працездатний стан щодо досягнення запланованих позитивних результатів за наявності факторів впливу середовища різних рівнів. При дослідженні складових стійкості аграрних підприємств значну увагу приділяють саме фінансовій стійкості. Так, до факторів, які впливають на фінансову стійкість корпорації як суб'єкта господарювання, можна віднести: склад і структуру витрат, стратегію компанії щодо витрат інфляція, час, тривалість звітного періоду, маркетингову політику і менеджмент компанії, кон'юнктуру ринку.

Стабільність функціонування корпоративних аграрних підприємств значною мірою залежить від рівня та якості управління ризиками, основним серед яких є кредитний ризик. Разом з цим у сучасних умовах чутливість фінансової системи аграрної корпорації до інших ризиків – ліквідності, зміни процентної ставки банків, валютного курсу – є досить високою, що навіть за досконалої практики їх управління становить суттєву загрозу для надійності функціонування підприємств [5].

Для оцінки фінансової стійкості корпоративного підприємства використовується безліч показників. Найчастіше застосовують три основні групи коефіцієнтів: показники, що харак-

теризують стан обігових та кредитних коштів, показники, що характеризують стан основного капіталу, показники структури акціонерного капіталу.

У зв'язку із тим, що загальні методи часто не дають точної оцінки реального стану справ на підприємстві, об'єктивно існує потреба пошуку нових шляхів визначення стану його фінансової стійкості та платоспроможності. Ця обставина відзначається багатьма ученими при аналізі фінансового стану корпоративного підприємства й фінансової стійкості як головної його характеристики.

Одним з альтернативних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства є аналіз грошового потоку. Інформація про грошові потоки може бути використана для оцінки підприємства виконувати усі зобов'язання в порядку настання строків їх погашення; для визначення потреби в додатковому залученні грошових коштів; структури інвестицій та їх ефективності, оцінки здатності підприємства отримати позитивні грошові потоки в майбутньому.

У першу чергу для підприємства важливо знайти оптимальне співвідношення коефіцієнта фінансової автономії і коефіцієнта маневреності власного капіталу, іншими словами, співвідношення власного і позикового капіталу. Питання позикового капіталу потребує за сучасних умов особливої уваги.

Залишки за кредитами, наданими сільськогосподарським корпораціям на кінець початок 2015 року, становили 55 млрд грн, що на 0,5%, або 0,3 млрд грн, менше, ніж у попередньому році. Зменшення кредитів відбулося як за рахунок кредитів, наданих у національній валюті (на 0,2% – до 35,3 млрд грн), так і за рахунок кредитів, наданих в іноземній валюті (на 1% – до 19,7 млрд грн). Кредити, надані сільськогосподарським корпораціям, зростали в річному обчисленні швидшими темпами, ніж кредити нефінансовим корпораціям у цілому. В січні 2015 року порівняно із попереднім місяцем їхній темп приросту прискорився до 34,4%. У розрізі строків погашення в річному обчисленні найвищий темп приросту (61,7%) спостерігався за кредитами зі строком погашення від 1 року до 5 років. Порівняно з попереднім місяцем річна зміна довгострокових кредитів зменшилася до 20,2%, а зростання в річному обчисленні короткострокових кредитів становило 16,8%.

За валютним річним обчисленням тривало зростання кредитів як у національній, так і в іноземній валюті. Темп приросту кредитів в іноземній валюті для аграрних корпорацій прискорився до 73,1% порівняно з 66,3% у грудні попереднього року. Обсяг нових кредитів, наданих сільськогосподарським корпораціям зменшився порівняно з попереднім місяцем на 35,9% – до 4,9 млрд грн. У розрізі валют найбільше зменшився обсяг нових кредитів в іноземній валюті (на 38,1%). Нових кредит-

них договорів у національній валюті було укладено на 35,5% менше, ніж у грудні 2014 року. Показник середнього значення нових кредитів становив у січні поточного року 6,4 млрд грн.

Середня кредитна ставка у США становить 3,25%, у Франції – 3,43%, у Німеччині – 3,94%, у Канаді – 3%, тоді як в Україні цей показник становить від 17 до 36% (у національній валюті) та від 10 до 19% – у іноземній.

Великим корпораціям та малим підприємствам майже однаково неможливо накопичити власні оборотні кошти для динамічного розвитку своєї діяльності. Головною причиною цього є нестабільність та знецінення національною валюти, особливо на протязі останнього року та велика вартість кредитних ресурсів. Серед тих, хто отримує кредити на розвиток і забезпечення фінансової стійкості, є лише ті підприємства, які мають достатню кількість власності під запоруку, обробляють велику кількість площ під посіви, мають вихід на внутрішній та зовнішній ринки та ведуть стабільну зовнішньоекономічну діяльність.

Прострочена заборгованість за кредитами, наданими сільськогосподарським корпораціям на кінець січня становила 7,4 млрд грн, з яких 3,8 млрд грн – за кредитами в іноземній валюті, 3,6 млрд грн – за кредитами у національній валюті. За місяць залишки простроченої заборгованості за кредитами збільшилися на 23%, у тому числі в національній валюті – на 33%, в іноземній валюті – на 14,8%.

Частка кредитів, наданих сільськогосподарським корпораціям, у загальному обсязі простроченої заборгованості за кредитами нефінансовим корпораціям зросла за півроку на 7,1%.

Серед регіонів лідером за укладанням кредитних договорів банками є Київська область. Проте порівняно з груднем 2014 року їх частка в загальному обсязі кредитів, наданих банками України, зменшилася до 36,8%. Зважаючи на суттєву питому вагу кредитів, наданих банками зазначеного регіону, саме їхня процентна політика мала вирішальний вплив на формування середнього рівня процентної ставки по Україні за кредитами, наданими сільськогосподарським корпораціям.

Найдорожчими у першому півріччі 2015 року були кредити у національній валюті, надані банками Херсонської області (23,2% річних). Це пов'язують із діяльністю аграрних корпорацій у зоні ризикованого землеробства та відсутністю забезпечених умов щодо поливу при вирощуванні сільськогосподарської продукції. Фактор ризику несприятливих погодних умов підвищує відсоток при кредитуванні. Проте питома вага кредитів становила 2% у загальному обсязі зазначених кредитів [7].

Лише за умови аналізу позикових коштів другорядної уваги набувають коефіцієнти ліквідності, оскільки вони характеризують загальний стан пасиву і активу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного

оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами, а яка капіталізована [6].

Варто враховувати, що за ступенем небезпеки головне місце належить ризику зниження фінансової стійкості, тобто порушення фінансової рівноваги. Основною причиною його виникнення є незбалансованість структури капіталу, тобто невідповідність потреби в оборотному капіталі та наявних власних джерел фінансування, що є причиною незбалансованість вхідних та вихідних грошових потоків підприємства. Ризик неплатоспроможності, або ризик незбалансованої ліквідності, генерується зниженням рівня ліквідності оборотних активів, а також розбалансованістю вхідних та вихідних грошових потоків.

Для поліпшення фінансового забезпечення корпоративних аграрних підприємств необхідно впровадити такі заходи:

- підтримка цін та доходів підприємства;
- прийняття та впровадження постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів»;

- впровадження компенсації за кредитами, залученими для покриття виробничих витрат, пов'язаних із закупівлею паливно-мастильних матеріалів, насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, кормів, сировини та інгредієнтів для виробництва комбікормів, ветеринарних препаратів, молодняку сільськогосподарських тварин та птиці, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів, запасних частин для ремонту сільськогосподарської і зрошувальної техніки та обладнання, енергоносіїв, та оплати послуг, пов'язаних з виконанням ремонтних робіт, робіт (послуг) з підготовки та оброблення ґрунту, захисту рослин від хвороб і шкідників, збирання врожаю;

- зниження вартості кредитів для сільськогосподарських корпоративних підприємств.

Висновки. Отже, для забезпечення стійкості розвитку підприємства необхідно забезпечити стійке економічне зростання, яке являє собою здатність господарюючого суб'єкта нарощувати обсяги виробництва і реалізації продукції за умови підвищення ефективності використання наявних ресурсів і зменшення ступеня впливу зовнішніх факторів на умови й параметри діяльності з дотриманням принципів ефективності діяльності. У свою чергу, стійке економічне зростання також повинно визначатися певним набором чинників і умов, за яких ці чинники сприятимуть досягненню цілей підприємства у напрямі стійкого економічного розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гривківська О.В. Забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарства : [монографія] / О.В. Гривківська. – Тернопіль : Астон, 2012. – 340 с.
2. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / М.Я. Коробов ; 3-тє вид., доп. і перероб. – К. : Знання, 2002. – 377 с.
3. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посіб.] / Г.В. Савицька ; 3-тє вид., виправл. і доп. – К. : Знання, 2007. – 943 с.
4. Шеремет А.Д. Фінансова стійкість сільськогосподарських підприємств / А.Д. Шеремет // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 35-38.
5. Давиденко Н.М. Фінансова стійкість корпоративного підприємства аграрної сфери [Текст] / Н.М. Давиденко // Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 2. – С. 50-58.
6. Загородна О., Серединська В. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємств [Текст] / О. Загородна, В. Серединська // Вісник ТНЕУ. – 2010. – № 3. – С. 20-24.
7. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.